

QUAN EL PRESIDENT MACIÀ PASSA PER ALTAFULLA EL 10 DE MAIG DE 1931...

Francesc Blanc Canyelles
fonblanc@yahoo.es

*A la Gemma Maymó Massip,
successora dels Maymó Bosch*

Resum: Macià fou un president de masses, que conreà la seva popularitat amb viatges com el que el 10 de maig de 1931 feu des de les Borges Blanques a Barcelona, amb parades a Valls, Reus i Tarragona; i, de pas, a molts altres pobles —entre ells, de vespre, a Altafulla. Aquest esdeveniment provocà l'aflorament de l'antagonisme dels federals (CRF) envers l'ajuntament que havia de saludar l'Avi, elegit el 12 d'abril amb prou regidors de dretes procedents del règim dictatorial de Primo de Rivera. La descoberta de dues versions dels fets a la premsa tarragonina, entre els nous dos partits republicans del poble, demostra que Altafulla estava innecessàriament polaritzada i que Acció Catalanista Republicana (ACR) ajudà a reciclar la dreta del poble republicanitzant-la, alhora que penetrava al seu espai social, eixamplant la seva base electoral potencial.

Paraules clau: president Macià, antagonisme entre federals vs. Ajuntament i ACR

Abstract: Macià was a president of the masses, who chanted his popularity in trips like the one he made on 10th of May 1931 from Les Borges Blanques to Barcelona, with stops in Valls, Reus and Tarragona, and incidentally to many other towns — among them at evening to Altafulla. This event caused the emergence of the antagonism of the federals towards the town council that was to greet the Grandfather, elected on April 12 with enough right-wing councilors from the dictatorial regime of Primo de Rivera. The discovery of two versions of events in the Tarragona press, between the two new republican parties in the town, shows that Altafulla was unnecessarily polarized and that ACR helped recycle the right of the people by republicanizing it, while penetrating its social space, widening its potential electoral base.

Keywords: president Macià, antagonism of the federals vs. town council and ACR.

El primer coneixement del fet, amb el conflicte que reflectia la divisió entre un ajuntament elegit el 12 d'abril —continuïsta dels Directoris de Primo de Rivera— i el Comité Federal Republicà del poble, m'arribà en estudiar els processos als altafullencs de 1939. Concretament, a la sentència de condemna a Josep Mª Maymó Bosch, president d'aquell comitè i darrer alcalde republicà —d'agost de 1937 a gener de 1939. S'hi llegeix, tal i com vaig exposar als Estudis Altafullencs n° 42, pàgs.101-2: *“el año 1931 maltrató de palabra e injurió a personas derechistas que formaban parte de una manifestación de tal tendencia”*. La concreció fou llegida i sotassignada en la seva prèvia declaració: *“dos meses después de las elecciones (municipales), en ocasión de aguardarse la llegada del señor Macià a Altafulla y estando el Ayuntamiento constituido en aquel entonces por mayoría de elementos derechistas, el declarante adelantándose a dicha corporación dió la bienvenida al presentarse a dicho señor Macià, diciéndole que él, en representación de la mayoría del pueblo, le saludaba por haberse hecho las elecciones de forma ilegal”*. Tant aquell maig de 1931, com l'abril de 1939 l'alcalde altafullenc és “la persona derechista” Martí Inglès. Es va guardar el roc a la faixa i el llançà al cap de 8 anys...

El viatge de Macià anà des de les propietats lleidatanes de la seva muller fins a Barcelona, anant fent parades o només de pas. Seguint *La Vanguardia* de dimarts 12, podem marcar el trajecte i principals celebracions, així com saber-ne els acompanyants: el secretari Josep Tarradellas, el comandant dels mossos Pérez Farràs, i altres tres militars, entre ells el tinent Escofet. Pas per Borges Blanques i Juneda -amb arc de flors i branques-, Vinaixa, Vimbodí —sota guirnaldes—, l'Espluga -amb discurs de salutació de l'alcalde-, llarga estada a Valls, amb discurs de Macià des del balcó consistorial, Alcover, la Selva -amb discurs de recepció de Ventura Gassol, l'*escuder* del President-, fins arribar a Reus, on la comitiva resta des de 2/4 d'una fins 2/4 de 8, amb arribada a l'Ajuntament en cotxe descobert, recepció popular al teatre Círcol i banquet a l'hotel Londres. A Tarragona, nou discurs des del balcó municipal. A continuació, podem suposar el pas per Altafulla (en ple vespre), per bé que només són esmentades el Vendrell, Cubelles —amb especial celebració—, Vilanova, Sitges, Gavà i Viladecans; de manera que el viatge acaba a mitjanit a Barcelona.

Dues versions periodístiques dels fets del pas de Macià

La preparació de l'exposició commemorativa dels XC anys de la proclamació de les Repúbliques per Companys i Macià (ben aviat, Generalitat de Catalunya en lloc de República Catalana) ha portat l'arxivera municipal Dra. Patrícia Terrados a una recerca d'hemeroteques digitalitzades que reflectissin esdeveniments altafullencs entre abril de 1931 i juliol de 1936.

La troballa més sucosa, resulta de confrontar la nota editorial de *Tarragona Federal* del mateix 12 de maig de 1931 amb la rèplica al cap de dos dies del *Diario de Tarragona* —

ambdues en català. He de reconèixer que m'ha sorprès els antagonismes en la versió dels fets de mobilització pública arran del pas de Macià, la polarització que s'hi reflecteix entre els dos partits republicans del poble, encara dins el primer mes del canvi de règim, i, en especial, el joc d'aliances i influències de l'Agrupació Catalanista Republicana (ACR).

Tarragona Federal, a la 3ª pàg, publica el comentari, molt d'acord amb la línia editorial, *Els dictadorenys enyorats*, que com podem imaginar contrasta el paper durant la visita del President entre l'alcalde procedent de la Dictadura i el cap dels federals Josep Mª Maymó Bosch. Llegim el text sencer: *"D'Altafulla ens participen que amb motiu del pas per aquella vila del President de la Generalitat es manifestà una vegada més la poca simpatia de què gaudeix l'actual alcalde i altres elements que actuaren durant la dictadura.*

"L'actual alcalde, Sr. Martí Inglès, que ho fou també durant la dictadura, tingué que anar tot solet a rebre Macià, formant el poble grup a part, i com sigui que ell intentés col·locar-se al cap de la manifestació popular aquesta s'apressà a separar-se, cosa que exasperà tant l'exdictadoret que cridà l'auxili de la Guàrdia Civil perquè fes que el poble estigués subjecte on a ell li convingués per a poder atribuir-se una veritable representació popular.

"No sortí amb la seva i es pogué evitar que la irascibilitat del senyor Martí Inglès, ordenant la intervenció de la Guàrdia civil intempestivament, proporcionés disgustos mercès a la serenitat del President del Centre Republicà Federal (legalitzat 8 dies abans). En Josep Maria Maymó, qui junt amb els altres companys de Junta, regidors de la minoria (el seu germà Lluís) i tota una manifestació popular, en la qual figuraven boniques damisel·les, assegurà l'ordre en tot moment.

"El senyor Martí Inglès oblidà diumenge que els temps han canviat i que ja no pot simular-se ni exigir-se al poble coses que no senti".

La immediata rèplica, el 14 de maig, signada pel corresponsal del *Diario de Tarragona*, és inclosa també a 3ª pàg. A les *Notes comarcals*, amb el títol *Altafulla*. Per la fluïdesa d'estil culte, per la referència hiperbòlica a la recepció del manifest de l'Agrupació Catalanista Republicana (ACR) local de suport laudatori a "l'alcalde senyor Martí", podem suposar-ne redactor l'advocat i futur col·laborador de Fabra al servei català per correspondència Josep Mª Boronat i Recasens, que havia tingut un paper rellevant a les Joven-tuts d'Acció Catalanista Republicana. Heus aquí el segon text sobre els mateixos fets, tan distintament exposats, als quals entre parèntesi faig la meua rèplica, que no deixa de ser la d'un nebot "de poble" classistentment menystingut per un oncle "intel·lectual" casat amb la germana gran del meu pare: *"També aquesta xamosa vila, s'associà a l'homenatge que tots els altres pobles de la ruta oferiren a l'il·lustre President de la Generalitat, amb motiu del seu viatge triomfal per terres catalanes.*

"L'Ajuntament elegit per sufragi popular (el 12 d'abril, dins el marc legal de la monarquia constitucional) feu acte de presència arborant les banderes catalana i republicana, seguit per una munió de gent formada gairebé per tot el poble. A l'arribada del venerable Macià l'entusiasme fou indescriptible: visques, encaixades, etc., posant-se tot seguit altra vegada en marxa en mig d'entusiastes aplaudiments. Un homenatge senzill, però sincer.

“No podem a despit nostre, cloure la present ressenya sense fer constar la mala impressió que ens causà un grup d’antics lligaires i algun que altre carlí (una manera verinosa sectària de referir-se als rivals republicans federals altafullencs, que ni compartien el nacionalisme més o menys radical ni el moderantisme social de la colla d’ACR) que feren tot allò possible per a desvirtuar la festa i a l’ensems perjudicar el nou règim republicà, del qual hem estat, som i serem fermes defensors.

“L’alcalde senyor Martí (en el familiar nom propi, com a veí de la Barceloneta; com a company d’alcaldies i plens de la Dictadura del sogre de Boronat, l’avi Cisco Blanch), home honorable i conscient del seu deure, evità més d’un disgust, pregant als agents de l’autoritat suprimissin tota demostració de força. Fou unànimement elogiat per tot l’element aïmant de l’ordre i la República (tot un autoretrat), per la seva ciutadania i encertades disposicions.

“Acabem de llegir el manifest que l’Agrupació Catalanista Republicana ha llençat als quatre vents (manifest segurament escrit pel propi corresponsal). Les signatures que l’avalen i el seu contingut, que mereix totes les lloances, han fet que entre l’element jove sobretot, no es parli d’altra cosa i sien ja nombroses les inscripcions (l’agrupació serà legalitzada amb data 30 de maig). Creiem que dintre d’uns dies tot el jovent del poble hi serà al·listat, al menys així ho fa preveure l’entusiasme regnant”.

La defensa del segon alcalde de la Dictadura de Primo per ACR segurament tingué guanys recíprocs: el ple de “personas derechistas” deuria ser ben aconsellat per ACR per tal que acceptés la nova simbologia republicana, de la qual el més significatiu fou que 8 dies abans -recordem: dia de legalització dels federals-, aquell 2 de maig de 1931 acordés posar a la plaça del Pou el nom de Plaça de la República, amb una placa de marbre que costà 30 ptes. L’ACR penetrava en l’orfe conservador del poble, amb dos regidors a la seva primera junta directiva (Marià Sordé i Josep Marquès).

El maig de 1931 es constitueixen els dos partits republicans rivals a Altafulla i aquest antagonisme es fa ja explícit en l’exagerat conflicte i el seu reflex a la premsa arran del pas de Macià per Altafulla el diumenge 10.

Segell de l’Agrupació Catalanista Republicana.
Altafulla-Tamarit

Segell del Comité Republica Federal
Democrático Altafulla